

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
HEPATITIDE;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, SS.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, et

Nobilissime FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO

GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

CAROLUS FYFE, A. M.

BRITANNUS:

Ad diem 24. Junii, horâ locoque solitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT ADAMUS NEILL ET SOCIJ.

=====
M DCCCL.

VIRO CELEBERRIMO,

JACOBO GREGORY, M. D.

MEDICINÆ PRACTICÆ IN ACADEMIA EDINBURGENA

PROFESSORI,

MEDICO REGIO IN SCOTIA PRIMARIO,

SOC. REG. EDIN. ET COLL. REG. MED. EDIN. SOCIO,

&c. &c. &c.

SCIENTIA ET VIRTUTE OMNIGENA

ORNATO;

FAMA CUJUS BENEVOLENTIÆ ET HUMANITATIS,

NON SOLUM DOMI NITET,

SED AURES MEAS IN EXTREMIS ORIS

HAUD RARO PETIVIT;

OB

INNUMERA BENEFICIA

IN ME COLLATA,

HOC OPUSCULUM,

ANIMI IN PERPETUUM GRATI

PEREXILE PIGNUS,

SACRUM VOLO,

CAROLUS FYFE.

ITEMQUE,

VIRO OPTIMO, BENEVOLO,

GULIELMO CREECH, ARMIGERO,

SOCIET. REG. EDIN. SOCIO, &c.

PROPTER EJUS

IN ARTIBUS INGENUIS ET SCIENTIIS,

DELECTATIONEM ET PERITIAM;

MORES SUAVISSIMOS,

PROBITATEM INSIGNEM;

DENIQUE,

OB

AMICITIAM, OMNI TEMPORE,

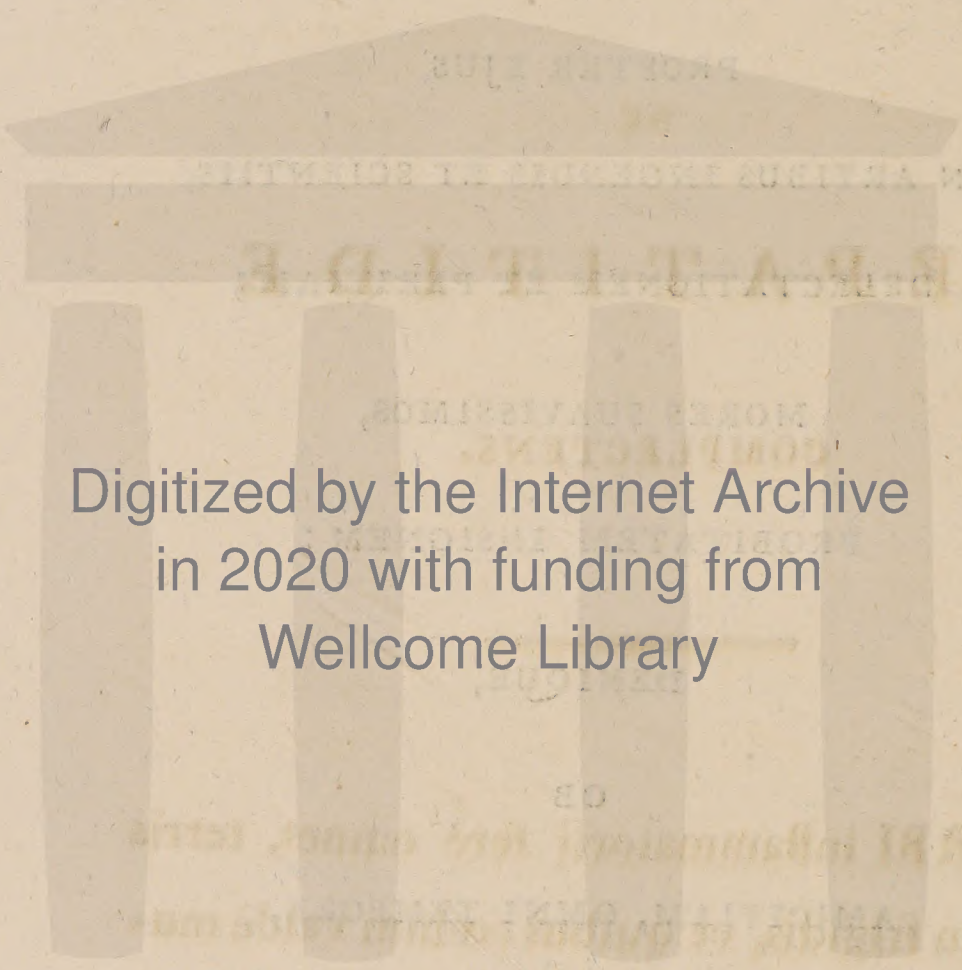
MIHI PRÆBITAM,

HOC

OBSERVANTIÆ ET AMORIS

TESTIMONIUM

OFFERO.

Digitized by the Internet Archive
in 2020 with funding from
Wellcome Library

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

QUÆDAM

DE

HEPATITIDE

COMPLECTENS.

MORBI inflammatorii ferè omnes, terris in frigidis, et quibus cœlum valdè mutabile, præcipuè, graffantur; quippe frigus et ad hujusmodi malis proclivitatem vel diathesin phlogisticam gignendam, vi suâ roborante, pollet, et tanquam causa excitans potentissima in dispositos agit.

A

Morbus,

Morbus, autem, de quo, quàm brevissimè, hoc in tentamine differere, in animo est, hâc re cæteris suæ ordinis discrepat; quippe qui, multò frequentior est in regionibus calidis Indiæ utriusque, quàm in temperatis aut frigidis Europæ, quamvis in his etiam nonnunquam observetur.

Hic morbus in duas species, ACUTAM, nempe, et CHRONICAM distinguitur; quæ, licèt sæpe altera in alteram transeat, rectè segregatæ videntur, quia in iis non solum variant symptomata, quin etiam medendi ratio.

Ad formam acutam, utpote sæpius auxilium medici poscentem, præ altera hîc sanimum attendo; et postquam morbum acutum perbrevisiter descripsero, ad chronicam advertam.

DEFI-

DEFINITIO.

“ PYREXIA ; hypochondrii dextri tensio et
“ dolor, sæpe pungens pleuritici instar, sæ-
“ pius obtusus ; dolor ad claviculam et sum-
“ mum humeri dextri ; decubitus in finif-
“ trum latus difficilis ; dyspnœa ; tussis fic-
“ ca ; vomitus ; singultus *.”

Variant symptomata hepatitis acutæ pro parte jecinoris affecta, et prout inflammatio ad alia viscera serpat, vel alii morbi cum ea conjuncti fuerint.

Historiam hujus morbi scribenti, tales varietates fecernere non semper facilè erit ; quandocunque autem distinctio utilis videbitur,

* CULLEN. Nosol. Method. vol. ii.

tur, eam, quàm maximè potuero, indicare conabor.

Hic, ut alii morbi febriles, ferè præceditur sensu frigoris et horroris, molestiâ generali, languore, anxietate; quibus superveniunt calor auctus, cutis arida, fitis, pulsus arteriarum naturali frequentiores, plerumque etiam fortiores ac duriores, inquietas, viriumque prostratio insignis. Tunc in regione hepatis, sentiuntur tensio, ardor, ponderis sensus et doloris, aliquando itidem tumor manifestus. Dolor pro parte affecta plùs minùs auctus; videtur enim substantia parenchymatosa sensu parùm acutò prædita; inflammatio autem peritonæi hepar vestientis, acerrimum dolorem affert. Quæcunque verò pars torqueatur, multò acerbior redditur dolor, dextro hypochondrio presso, decubitu in latus sinistrum, cibo assumpto, muscutorum abdominis motu, inspiratione, et magis adhuc tussi.

Dolor spiritum difficilem reddit; tussis importuna, sicca plerumque, aliquando humida, et haud rarò singultus, urgent. Dolor ab ægris dicitur ad claviculam usque et summum humeri dextri pervenire; sæpe quidem totum latus dextrum, costas nothas præcipuè, mammam, brachium, interdum etiam crus et pedem afficit.

Hæc signa maximè notabilia sunt, inflammata parte jecinoris convexa. Inflammata verò parte ipsius concava, alià potiùs observantur signa; dolor, scilicet, obtusior, anxietas, anorexia, nausea, vomitus sæpe biliosus, cardialgia, interdum color flavus cutis, alvus astricta, lingua nigra et scabra. In aliis autem exemplis cholera vel diarrhœa fiunt. Urina plerumque est crassa, solito parcior, rubicunda ac turbida. Sanguis e venis detractus, ob colorem felleum cum cruore purpureo mixtum, subviridis apparet: at citò evanescit hæc viriditas,

viriditas, sanguisque tunc pelliculam tenacem flavam ostendit.

Omnibus in casibus ubi species icteri abest, pallor languidus vel plumbeus ora inficit; et ab exercitatione lenissima sudor de corpore manat.

HEPATITIS CHRONICA.—Signa quibus primò sese monstrat, sunt ferè eadem quæ pravam concoctionem comitantur; inflatio, scilicet, et molesta plenitudo ventriculi, post cibum, ructus acidi; appetitus sæpe imminutus, nonnunquam verò nimius; adsunt quoque molestia generalis et lassitudo; animus ferè languidus, meticulosus, mœstus et tristis fit. Pulsus, morbo adhuc recente, parùm a naturali mutatus; nisi aliquando solito debilius, minor ac tardior. Vultus pallet; oculi hebescent. Respiratio difficilis, et tussis sicca vel rauca, sæpe observantur. In hypochondrio dextro gravitas quædam distentioque incidit;

cidit ; tunc dolor obtusus sentitur, præsertim si premitur, qui dolor, uti in morbo acuto, ad summum humeri tendit. Decubitus in utrumvis latus, at in sinistrum magis, ægro gravis est ; et hanc ob causam impeditur seu turbatur nocturna quies, terrentque insomnia dira. Alvus sæpe diu astricta est ; tandem autem soluta evadit ; et supervenit alvi profluvium colliquativum.

In ultimis gradibus, ægrotus febrè hecticâ corripitur, signa ferè eadem exhibente ac phthisi pulmonali ; at lingua plerumque sicca est et fordida. Gingivæ pallidæ ac duræ, adeò ut ægrè hydrargyro afficiantur. Urina redditur parca, rubra ; cutis durefcit atque constringitur. Vires quotidie magis deficiunt, corpus contabescit, et denique ipsa debilitas ægrum extinguit.

In quibusdam exemplis, obstructio hepatis ascitem lethalem fert.

FINES.

FINES.

RESOLUTIO, terminus optandus, interdum sponte contingit, præcedente vel comitante exinanitione aliquâ notabili, uti sudoris, urinæ coloratæ turbidæ, sanguinis per nares aut anum, bilis demùm vel sursum vel deorsum. Verisimile videtur excreationem mucii hunc eventum nunquam comitari, nisi inflammatio pulmonis quoque adfuerit, eodem tempore soluta. Efflorescentia cutis, a quibusdam auctoribus inter signa resolutionis, memorata, a sudore ipso pendere videtur.

Eventus autem valdè frequens et periculosus est suppuratio, quæ semper metuenda, ubi, quamvis dolor remiserit, sensus ponderis ingratus in regione jecoris persistit, decubitusque in latere sinistro permanet molestus, præfertim

fertim si dolor increfcit, ftipantibus horrore aliisque pyrexiaë fignis. Facto pure, dolor quidem minuitur ; at æger longè imbecillior fit, quòd pulfus frequentes, parvi, debiles, animique defectio crebra, planè testantur. Aliquando abfcelfus permagnus citò formatur, et pro fede ipsius varia, per diverfas vias pus expellitur. Modò in ductus bilem efferentes, viam invenit aut facit, ex quibus in intef- tinum tranfit, et cum fæcibus alvi ejicitur: Modò adhæfionibus ad vetriculum five duo- denum factis, in hæc viscera fertur, et per alvum defluit vel vomitione egeritur. Inter- dum, exefo fepto tranfverfo, atque in pulmo- nes ruente, fubitò miferum extinguit: funt autem exempla prodita perpaucorum, qui pure in pulmonem effufo et excreato convalue- runt ; fed rariffimè fic affectis, eventum tam felicem fperare licet. Nonnunquam etiam abfcelfu rupto, in cavum abdominis funditur pus, quod brevi lethale fit. Si autem abfcelf-

pus in facie hepatis convexa habeat, pus sæpe, peritonæo ac musculis et cute exefis, ejicitur; et quodocunque hâc viâ evadere conatur, exitum facilior^{em} reddi, ope chirurgiæ, debet.

Gangræna, utcunque rara, in jecinore evenire potest. Hunc eventum éxitialem indicant, cessatio doloris subita, ictus arteriarum celeres, parvi, intermittentes; partium corporis extremarum albor pallorque; sudores, circa pectus et frontem, gelidi, viscidi; singultus, fæcum et urinæ involuntaria emissio; totius corporis languor; tendinum subsultus; delirium mite.

Nec inter terminos hepatitidis omittendus est schirrus. Quando autem adest, nisi solutus erit, sæpe malum hydropicum parit, aut tandem in abscessus abiens, ægrum extinguit.

INSPECTIO CADAVERUM.

ABDOMINIBUS hoc morbo extinctorum apertis, varia in casibus diversis observata sunt. In nonnullis pars externa jecoris ferè sana visa est ; at septo transverso adhærens, et inciso jecore, abscessus cernitur ingens, pure repletus, cujus pars iter in pulmones confecerat, eorum substantia plùs minúsve consumpta. In exemplis aliis, adhæSIONES jecur inter et ventriculum vel intestina reperiuntur, quas in cavitates, materia purulenta viam sibi fecerat. In quibusdam plures abscessus, aut pure pleni, aut qui pus suum per varias vias effuderant, inveniuntur. In aliis abscessus nullus, superficies jecinoris gangrænosa et livida.

vida *. Hepar haud rarò durum admodum reperitur, et in molem ingentem tumuit. GREGORIUS noster, in prælectionibus, jecoris ad tantam massam adacti, ut libras octodecim cum dimidio penderet, meminit; alteriusque valdè duri quod racemum referebat, et vix uncias viginti pondere æquabat.

* Vid. MORGAGN. de Sedibus Morborum.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Hic morbus, ut suprà dictum est, in plagis et tempestatibus calidis, multò magis quàm in frigidis accidit, atque in illis viros robusto corporis habitu, in vigore ætatis florentes præ aliis adoritur, tanto magis si, intemperantiæ et luxui dediti, quotidie lautis epulis “ multoque celebrant convivia Baccho.” In litore *Coromandelæ* in India, præ omnibus locis grassatur; ibique Europæos maximè invadit.

CAUSÆ

CAUSÆ OCCASIONALES.

CAUSÆ remotæ hunc morbum excitantes eædem ferè sunt quæ alias inflammationes inducunt, quarum præcipue in hepar agentium hæ sunt.

1. Vis externa mechanica in ipsum hypochondrium dextrum ; et ut fertur, quod magis mirum est, vis capiti illata. Ictus in caput graves sæpe vomitionem provocant, bilemque ab hepate eliciunt, et hoc modo stimulum admovent, quo vasa hepatica acriter excitantur.

2. Calor, potentissimus in natura stimulus et qui longissimè ac latissimè patet, nimis intensus in corporibus antea proclivibus hunc morbum sæpe excitare videtur. Huic capiti quoque effectus frigoris referimus, qui perquam

quam validi cognoscuntur, præsertim si frigus atque calor agunt alternis. Non nostri est rationem reddere, cur ex tam diversis, ut videantur, causis, idem effectus producitur; earum verò potentia multò certior confirmatur, quàm de re facta moveantur lites.

3. Exercitatio quoque vel animi vel corporis violenta, hunc morbum induxisse fertur. Duplici modo nocere potest talis exercitatio: aut viribus corporis exhaustis, aut motu sanguinis præter modum aucto, unde pars quævis inflammationi opportuna hæc citò corripitur. Inter perturbationes animi, affectus excitantes, ut vocantur, vires maximas habent, quorum nullus irâ nocentior, præsertim hepatis. Hic igitur affectus animi ferox, principium inflammationis hepaticæ observatur.

4. Intemperantia in cibo et potu, utique liguritia dapum conditarum immodica, pocula meri frequenter et largiter hausta, et præ
omnibus

omnibus spirituum ardentium ingurgitatio avida, fontes hujus mali non infueti fuerunt.

5. Morbi priores certi, inter quos concreta in jecoris substantia, febres intermittentes remittentesque biliosæ, atque dysenteria recensentur, sæpe hepatitidi originem dederunt.

CAUSA PROXIMA.

Vix dubitari potest quin, jecore inflammato, actio præter naturam intensa, et in exilibus arteriæ hepaticæ, et in venæ portarum ramis fiat; quoniam experimento minimè dubio a clariss. MONRONE tentato, constat, jecore canis parumper aëri objecto, arteriâque hepaticâ constrictâ, non multò post inflammatione correptum fuisse illud viscus, et vicinis
partibus

partibus adhæsisse, ut ipse vidit. Hic eventus affectioni venæ portarum ramulis foli tribuendus est.

RATIO SIGNORUM.

Respiratio difficilis et tussis, quoties diaphragma aut pulmones patiuntur, molestæ deveniunt; etiamque partibus hisce nihil patientibus, in hoc morbo multùm incommodi afferunt; propterea quod facie jecinoris superiore musculus respirationi infervientibus pressa, actiones eorum impedit, unde irritatio pulmonis continua, tussim importunam movens.

Dolor ac tensio, ferè hypochondrio dextro referuntur, quia lobus hepatis dexter, sæpius quàm sinister afficitur, et aliquando etiam, ni fallor, quum totum jecur patitur, quia mino-

rem habemus facultatem musculos obliquos abdominis validos relaxandi, quàm rectos supra lobum finistrum positos.

Difficultas et molestia in sinistro latere cubandi fit, quia pondus hepatis ligamenta inflammata tendit.

Vomitus oriri potest vel a ventriculo partim inflammatione affecto, vel a facie concava hepatis ventriculum premente, vel, quod sæpe accidere solet, a bile e duodeno in ventriculum affurgente, ibique irritante. Eadem ferè ratio reddenda est molesti singultûs qui sæpe in hoc morbo observatur.

Dolor ad claviculam et summum humeri dextri tendens, a quibusdam nexui et sympathiæ nervorum attributus fuit; ab aliis consensui partes ejusdem lateris pervadenti; ab aliis nexui qui, interventu septi transversi, hepar inter summumque thoracem intercedit.

DIAGNOSIS.

A PNEUMONIA dignosci hæc inflammatio potest, si observamus an sedes morbi, thoraci an hypochondrio inesse videatur; an tussis humida sit, an sicca; an decubitus in latere dolente, an in altero sit difficilior. Causæ remotæ quoque expendi debent, nam pneumonia sæpius in frigidis, hepatitis in calidis grassatur regionibus. Quinetiam si dolor ad jugulum et summum humeri tendit, vel si adsunt vomitus vel singultus diu permanens, haud dubitare licet quin inflammatio sit in jecinore sita. “Frequens singultus,” ait Celsus, “et præter consuetudinem continuus, jecur inflammatum esse significat.”

A Gastritide hunc morbum distinguere faciliùs possumus, quoniam in illa de dolore in
hypochondrio

hypochondrio dextro, et ad summum humeri tendente nunquam queritur æger, at de ardore in epigastrio et dolore ingestis aucto, quæ signa comitatur pulsus frequens, exilis durusque, debilitas valdè notabilis et pyrexia typhodes.

Ab Enteritide etiam facilè fecernitur; nam in illa dolor circa umbilicum torquet, et pulsus arteriarum pyrexiam typhodem indicant. A Colica quia in hac nulla pyrexia signa observantur.

Rheumatismus si regionem hepaticam invadat, tractum musculorum plerumque doloribus torquet.

Dyspepsia nonnunquam pro hepatitide vestita habita est, at facilè dignoscuntur, si animus attentè ad signa utriusque advertitur. Semper autem memoriâ tenendum est, quàm ad questus, de sua valetudine fingendos, propensi sunt qui stomacho laborant.

PRO-

PROGNOSIS.

PRÆVISIO eventûs morbi, licèt difficilis admodum, maximam meret attentionem, quippe quæ multùm ad medelam confert, multùmque ad medici nomen.

Attendendum est prius ad ægroti ætatem, temperiem, constitutionem, rationem vitæ antecedentem, morbosque prægressos, et ad causas, violentiam, durationemque morbi, quam prædicere quæ fausta vel infausta eventura sint, suscipiamus.

Quando valdè acutus est dolor, tussis sicca et molestissima, alvus insigniter adstricta, spiratio perdifficilis, præsertim comitante singultu, et magis si delirium accedit, terminationem subitam et lethalem timere cogimur. Evacuaciones quædam Criticæ vocatæ, putà epi-

staxis

staxis vel narium hæmorrhagia, sudor, urina copiosa et crassa, antea inter signa resolutionem comitantia memorata, ad notas bonum indicantes referendæ sunt.

Quando verò morbus, etiam si lentè procedit, et, remediis sive prorsùs neglectis, sive infelicitè adhibitis, corpus marcidus ac debilis fit, atque febris hæctica oritur, omen incertum, potiùsque sinistrum habendum est, quia verisimillimum est hepar jam esse suppuratum: quo factò, plùs minùs periculi metuendum est pro parte quâ infederit, quam non semper de tegere possumus.

Cum hepatidem vetustam depellere conamur, si non prælonga fuerit, semper ferè spem sanitatis restituendæ concipere fas est. Quòd si remedia apta negligantur, et æger intemperatè vivat, nihil est quod dubitemus quin citiùs tardiùsve, morbus in formam acutam transeat, atque eum in vitæ discrimen inducat.

MEDENDI RATIO.

IN omni inflammatione acuta tractanda, medici est, ad exitum optatum, resolutionem, videlicet, morbum perducere, summopere eniti; et hoc proposito, artem ejus strenuè ac prudenter adhibere.

In hepatitide acuta sananda, iisdem principiis generalibus, ac in aliis ejusdem ordinis morbis, medicus dirigi debet: igitur hæc duo consilia medendi satis apta videntur.

1. Morbum ad resolutionem perducere, et sic ægrum tueri a periculo gangrænæ, aut schirri, aut suppurationis.

2. Symptomata gravissima lenire.

1. Ut inflammatio jecinoris resolvatur, oportet imprimis tollere diathesin phlogisticam, ut vocatur, generalem; quod fit regimine antiphlogistico, sanguinis missione, alvi purgatione,

tione, emplastris epispasticis, et medicamentis refrigerantibus.

Sanguis mittendus est maturè, largè et sæpè, si pulsus frequens, durusque, dolor, vomitus atque anxietas urgeant. Quantitas sanguinis mittendi varia esse debet, secundum ægri ætatem, consuetudinem et vires, et morbi vehementiam, et demum ipsius regionis temperiem. Evacuatio sanguinis topica, cucurbitulis cruentis aut hirudinibus, supra locum dolentem admotis, minùs valent; at si missionem sanguinis generalem non ferre potest æger, detractio localis haud omninò contemnenda. Memoriâ quoque tenere oportet, detractionem sanguinis multò magis prodesse in primis morbi diebus quàm postea; et interdum potiùs nocet in vetusto casu, aut in ultimis morbi gradibus.

Remedia alvum purgantia, quoque, vi cordis arteriarumque minuta, irritamentoque a fæcibus in intestinis collectis sublato, insigni-

ter profunt. Cathartica mitiora quæ alvum
facilè et leniter solvunt, primò tentanda sunt;
ex quibus aptissima videntur infusio tamarin-
dorum cum fenna, tartris acidulus potassæ,
sulphas sodæ, phosphas sodæ, oleum ricini, et
cætera refrigerantia atque emollientia voca-
ta. Si his adhibitis, non responderit alvus,
ad aciora confugiendum, et præ cæteris ad
muriatem hydrargyri mitem.

Epispastica vesicantia etiam inter utilissima
sunt remedia. Applicanda in initio sunt per-
ampla supra partem affectam; et, ne stran-
guriam inducant, diluentia, oleosa, et demul-
centia, liberè forbenda.

Refrigerantia demùm medicamenta, quam-
vis jam recensitis minùs efficacia, suos usus ha-
bent. Ex iis optima sunt, haustus salinus, vel
citris potassæ, fructus acido-dulces, qui inflam-
mationem et febrim minuunt, et sitim sedant.

Plurimis in casibus hæc remedia morbum
collunt; quin et aliud est medicamentum, hy-

drargyrus nempè, adeò validum ut ferè semper adhiberi mereatur, ne in schirrum, ad quem sæpe magna est proclivitas, desinat morbus.

Convenit plerumque, remediis jam memoratis, per duos vel tres dies adhibitis, hujus præstantissimi remedii usum præcipere, copiâ tantâ, ut suum effectum in ore quàm celerimè præstet. Præparata simplicissima cæteris anteponenda sunt; scilicet, pilulæ mercuriales communes, internè sumptæ; vel murias hydrargyri mitis, et demum unguentum hydrargyri fortius, in hypochondrium dextrum, partesque vicinas perfricatum. Pergendum usu hydrargyri usque adeò, donec spiritus malè oleat, et gingivæ tumere, rubere et dolere incipiant. Hæc enim signa ostendunt medicamentum totum corpus pervasisse. Tunc intermittendum aliquantisper, ne salivatio nimia fit, sed non prorsus omittendum medicamentum, viginti saltem vel triginta diebus a morbi

morbi initio. In hepatitide vetusta sananda diutius adhiberi debet mercurius, nimirum ad levem oris exulcerationem, per mensem vel septimanas sex; et si opus fit, hæc series iterum iterumque repeti potest. Semper autem in memoria teneat medicus, quàm periculosos effectus præstet hæc medicina præter modum administrata.

2. Ad symptomata duriora levanda, variâ utilia, sunt. Tussis opio cautè assumpto et mucilaginosi, leniendâ; lateris verò dolor fotu externo, enematisque emollientibus; diarrhœa, quando urget molesta, astringentibus, qualia sunt catechu, kino, temperanda; vigiliæ, statu inflammatorio devicto, opiatis sopiendæ.

In hepatitide Indica chronica, fertur diætã, generosam ex carne vegetabilibusque condimentis sapidis mistis, et merum multum juvare. Suspectum habere fas est, talem vitæ rationem multò sæpius damno quàm bono fuisse.

Cœlum mutare, hepate laborantibus sæpè profuit. In plaga mitiore, efficacissima sæpè reperiuntur auxilia quæ sole sub ardente irrita fuere.

Morbo infeliciter in suppuratione desinente, rationem sanandi prorsùs mutari debet. Nunc ad roborantia et stimulantia, qualia sunt corticem cinchonæ officinalis, et vînum, confugiendum est. Abscessus ita situs ut extrorsum pus ejicere molietur, quamprimum scalpello aperiendus, ne sibi viam in cavum abdominis faciat.

F I N I S.